

'NEMA ALTERNATIVE odvajanju otpada na kućnom pragu, ali nema šanse da stignemo EU standarde'

Tekst SANDRA CARIĆ HERCEG Fotografije PIXSELL I NACIONAL

Ako Hrvatska već značajno kasni u donošenju obvezujućih programa rješavanja akutnog problema otpada i pitanje je hoće li uspjeti ispoštovati direktive Europske komisije vezane uz održivo gospodarenje otpadom, sve dosadašnje vlade i ministri zaštite okoliša problem nisu shvaćali ozbiljno, pa Hrvatskoj izmiču značajna sredstva iz europskih fondova namijenjena financiranju izgradnje postrojenja za odvojeno prikupljanje i recikliranje otpada, a prijete joj i plaćanje visokih kazni zbog neispunjavanja preuzetih obveza.

Osim toga, u Europskom parlamentu već pune dvije godine sjedi Davor Škrlec, hrvatski zastupnik koji se godinama bavi problematikom gospodarenja otpadom i koji je aktivno uključen u izradu legislative i izmjena ukupno šest direktiva koje reguliraju područje gospodarenja otpadom iz paketa kružne ekonomije. Škrlec je i izvjestitelj u sjeni i jedan od sedam zastupnika EP-a koji kreira politiku gospodarenja otpadom u Uniji za idućih 10 godina. Unatoč tomu, nitko ga nikada iz Hrvatske nije kontaktirao kako bi zatražio ikakav savjet i sugestiju koja bi najbolje pomogla riješiti problem otpada.

"Formalno me predstavnici nijednog ministarstva nikada nisu kontaktirali ni zatražili informacije ni sugestije kako riješiti problem Plana gospodarenja otpadom, a nitko nije tražio ni savjete ni mišljenja o njegovoj izradi. Imao sam tek nekoliko neformalnih kontakata s dosadašnjim ministrom zaštite okoliša Slavenom Dobrovićem, no to su bili i gotovo poluprivatni razgovori" potvrdio je za Nacional Škrlec.

ON KAŽE DA SE VEĆ VIŠE PUTA SUSREO s veleposlanicima Slovačke, Poljske, Češke, Švedske, i to na njihov zahtjev, a imao je i niz sastanaka na nižoj razini s predstavnicima više europskih zemalja koji su pokazali interes i tražili savjete i sugestije koje bi odredbe i pravila bilo korisno ugraditi u njihove pravne sustave, kako bi se najbolje iskoristila pravila održive kružne ekonomije i njihovim nacionalnim ekonomijama donijela najviše koristi. "Nažalost, iz Hrvatske nikada nisam dobio nikakav zahtjev ni upit", dodao je Škrlec. Jedina je iznimka, dodao je, bila je Hrvatska gospodarska komora, čiji je Sektor za energetiku pokazao interes i zatražio sastanak na kojem su dobili informacije o tome što sve propisuje europski pravni okvir i kakve zadatke postavljaju pred nacionalna gospodarstva. "Osobno sam upravo kroz kontakte s kolegama u

Europskom parlamentu te kroz razgovore i susrete s predstavnicima zemalja članica mnogo naučio kako funkcioniraju njihova gospodarstva i njihovi sustavi gospodarenja otpadom, s kojim se problemima susreću i kako ih rješavaju, kako funkcionira kompletan europski sustav kružne ekonomije i kako EU promišlja budućnost razvoja europske ekonomije kako bi bila što učinkovitija, kako bi smanjila troškove i postala konkurentnija u odnosu na ostale svjetske ekonomije. Nažalost, to znanje nemam kome prenijeti u Hrvatskoj jer to nikoga ne zanima", objasnio je Škrlec. "Kod nas se sve radi stihijski i sagledavajući samo jedan mandat vlade. Tako je i u gospodarstvu, ali i u području gospodarenja otpadom. Sada smo u situaciji da je

U MINISTARSTVU ZAŠTITE OKOLIŠA ističu da Hrvatska mora usvojiti Plan gospodarenja otpadom najkasnije do kraja ove godine, što znači da novoj Vladi to mora biti prioritet koji više ne smije odlagati

SLAVEN DOBROVIĆ, MINISTAR ZAŠTITE OKOLIŠA U TEHNIČKOJ VLADI, ZNAČAJNO JE PROMIJENIO RANIJU PLAN GOSPODARENJA OTPADOM

FOTO: PETAR GLEBOVIĆ/PIXSELL

protekla Vlada, koja je trajala tek šest mjeseci, značajno izmijenila ranije napisani Plan gospodarenja otpadom prijašnje vlade, a još je uvijek neizvjesno što će učiniti sljedeća vlada koja dolazi krajem godine. Hoće li i ona, vodeći se sličnim načinom razmišljanja, odustati od plana svojih prethodnika i početi ispočetka i pokrenuti izradu novog plana gospodarenja otpadom? A vrijeme curi, Hrvatska već sada debelo kasni u donošenju regulative, a posljedice ćemo vrlo brzo osjetiti", upozorio je Škrlec.

NACRT PLANA GOSPODARENJA OTPADOM 2015.-2021. prethodna Vlada trebala je usvojiti do 31. prosinca 2014., ali to nije učinila pa je Europska komisija još u studenom 2014. od Hrvatske zatražila službeno očitovanje o neusvajanju Plana, a 24. rujna 2015. iz Europske komisije je stigla i službena opomena zbog kašnjenja u provođenju preuzetih obveza. Vlada bivšeg premijera Zorana Milanovića tek pred kraj mandata je izradila nacrt Plana gospodarenja otpadom koji je prošao javnu raspravu, ali ga ta vlada, očito zbog njenih skromnih kapaciteta, nije stigla usvojiti. Taj je Plan nova Vlada izmijenila kako bi ga uskladila s europskom Direktivom o otpadu, uvažene su i neke primjedbe javnosti i nadležnih tijela, prihvaćene su i europske sugestije razvoja kružnog gospodarstva, a uzeta je u obzir i potpuna promjena nacionalnog smjera u politici gospodarenja otpadom, odnosno napušten je raniji plan gradnje 13 velikih županijskih centara za prikupljanje otpada i prešlo se na plan izgradnje nekoliko desetaka manjih kojima će upravljati lokalna zajednica. U novi Plan gospodarenja otpadom za razdoblje od 2016. do 2022. uvrštene su i smjernice Europske komisije koje je Ministarstvo zaštite okoliša primilo u travnju 2016., nakon čega je novi Plan upućen u ponovnu javnu raspravu. Plan bi, kako je za Nacional potvrđeno u Ministarstvu zaštite okoliša, trebao omogućiti građanima Hrvatske da dobiju cjeloviti sustav gospodarenja otpadom koji bi povećao udio odvojenog prikupljanja korisnih sirovina iz otpada na 50 posto, čime bi se količina neiskoristivog otpada koji se treba neškodljivo zbrinuti svela na tek 50 posto od ukupno prikupljenih količina otpada. Time bi se, kaže glasnogovornik Ministarstva zaštite okoliša Tomislav Marinović, ispunile preuzete EU obveze, a građani novi sustav prikupljanja i sortiranja otpada ne bi znatnije osjetili na računima za komunalne usluge odvoza otpada.

Posljedice nemara i neozbiljnosti prijašnje Vlade, odnosno neusvajanje prethodnog Plana gospodarenja otpadom do kraja 2014., Hrvatska danas itekako osjeća jer joj je posljednjih godinu i pol dana onemogućeno korištenje čak 475 milijuna eura iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.. Oni su trebali biti iskorišteni upravo za gradnju 70-ak manjih reciklažnih centara za obradu otpada i odvojeno sakupljanje korisnih sirovina. Kašnjenje prihvaćanja novog Plana uzrokovalo je i kašnjenje i provođenju preuzetih obveza, što znači da rokovi ispunjavanja obaveza implementiranih u Planu teško mogu biti ispunjeni. A to drugim riječima znači da se Hrvatska, zbog političke neozbiljnosti, dovela u situaciju da joj prijete visoke novčane kazne zbog neispunjavanja obaveza vezanih uz gospodarenje otpadom.

Zastupnik Škrlec za Nacional je rekao kako EK ne predlaže i ne nameće državama članicama gotova

rješenja, nego isključivo brine o tome izvršava li svaka članica preuzete obveze koje je sama zadala nacionalnim planom gospodarenja otpadom. U nacionalni plan svake države ipak moraju biti implementirane i okvirne direktive EU-a o gospodarenju otpadom, čiji je prvenstveni cilj smanjenje količina neiskoristivog otpada predviđenog za odlaganje, povećanje udjela prikupljenih korisnih sirovina (metal, papir, staklo, plastika, bio otpad...) koje se mogu reciklirati te sanacija postojećih neuređenih i većim dijelom ilegalnih odlagališta otpada. Rok za ispunjavanje tih ciljeva je 2018. odnosno 2020., ali Hrvatska je kao nova članica dobila prolongirani rok ispunjenja obveza do kraja 2023. "Nažalost, nijedan dosadašnji plan gospodarenja otpadom, a bilo ih je nekoliko proteklih 15-ak godina, kao ni strategije nikada nisu zaživjeli. Hrvatska još uvijek odvojeno prikuplja i reciklira tek oko 17 posto ukupnog

otpada, a više od 80 posto završava najčešće na neuređenim i nesanimiranim odlagalištima otpada, kakvih je više od 150 u cijeloj zemlji", upozorio je Škrlec. "Usporedimo li tu brojku od 80 posto nesortiranog otpada na hrvatskim odlagalištima s ciljevima EU-a da se do 2030. odlaže tek pet posto neiskoristivog otpada, onda je posve jasno gdje je Hrvatska u tom planu i koliko smo daleko od ispunjenja tog cilja. Trebat će nam puno truda i uloženo novca da ispunimo čak i onaj bliži cilj, a to je odvojeno prikupljanje i recikliranje 50 posto otpada do 2023.", kazao je Škrlec i dodao da je izgubljeno puno vremena u kojem se ništa nije učinilo. "Mi bismo već sada trebali imati spremne gotove projekte s čijom bi realizacijom trebalo krenuti najkasnije 2018., kako bismo do 2020. postigli zacrtane ciljeve i tako osigurali novac iz europskih fondova. Ali tih projekata nema. Ako sada započnemo izradu

projekata, oni će biti spremni u najboljem slučaju tek 2018. i njihova realizacija moći će krenuti do 2020. a to znači da prije 2022. ili 2023. nećemo doći do europskih sredstava. A nama taj novac treba što prije, kako bismo ga iskoristili za poticanje razvoja u Hrvatskoj", objasnio je Škrlec. On kaže i kako je važno razumjeti da se europski novac zapravo treba uložiti u privatni sektor koji će tako dobiti snagu za pokretanje gospodarskih aktivnosti u zemlji, a zadatak je javnog sektora, odnosno državnih institucija da poduzetnicima osigura temelj za povlačenje sredstava iz europskih fondova.

PLAN IZGRADNJE 13 VELIKIH CENTARA za gospodarenje otpadom koji je zacrtan prijašnjom strategijom iz 2007. i koji se zasniva na staroj tehnologiji koju je većina zemalja članica EU-a napustila, Hrvatskoj ne daje garanciju da će ispuniti preuzete europske direktive do 2030., jer se u tim glomaznim i iznimno skupim centrima većina otpada još uvijek odlaže, a ne reciklira. Što onda znači da zadržavanjem tog sustava Hrvatska neće moći ispuniti zadani cilj da 50 posto otpada odvojeno prikupi i ponovno upotrijebi kao korisnu sirovinu. U dvama izgrađenim centrima - Marišćina i Kaštijan u Istri - te u nekoliko nedovršenih koji su pred otvaranjem ili u postupku realizacije, ugrađena je stara tehnologija koju je Europa, kako upozoravaju brojni stručnjaci i predstavnici nevladinih udruga, već napustila. U međuvremenu su se promijenili i hrvatski zakoni, stara strategija je odbačena, a nova tek čeka usvajanje. A nova će strategija donijeti i nove prijedloge rješavanja problema otpada. Škrlec je upozorio da novi Plan gospodarenja otpadom ne predstavlja cjelovito rješenje. Plan bi, naglasio je, lokalnim jedinicama trebao prepustiti odluku o tome kako će riješiti problem gospodarenja otpadom u svom području, a da odabrani model za koji se odluče ipak bude u skladu s preuzetim europskim obavezama. "Da bi se to postiglo, svaka bi lokalna jedinica trebala načiniti analizu postojećeg stanja, utvrditi količine otpada, posebno korisnog biorazgradivog otpada koje proizvodi i odabrati najpovoljniji model. Svakako im treba ponuditi i mogućnost da se više lokalnih jedinica međusobno udruži kako bi zajednički, uz podjelu financijskih obaveza, riješile problem otpada na svojem području. A kompostane i postrojenja za sortiranje i recikliranje otpada donose i nova radna mjesta", rekao je Škrlec.

Na pitanje kako onda objašnjava toliku količinu otpora hrvatske javnosti prema novom Planu gospodarenja otpadom koji je napisala posljednja Vlada i je li opravdana zamjerka lokalne samouprave i nevladinih udruga da je javna rasprava o Planu trajala tek osam dana što je, po njihovu mišljenju, nedovoljno, Škrlec je odgovorio kako je dio razloga u tome što ni građani, ali ni državne i lokalne institucije vlasti još uvijek potpuno ne razumiju i ne poznaju načine komunikacije kada se donose ovako važni dokumenti. "Javna rasprava je tek završni čin kojemu prethodi pravo i sloboda svakog pojedinca i organizacije da javno iznesu svoje stavove i mišljenja o dokumentu te da nadležnim državnim

institucijama predlože drugačija rješenja. Drugi razlog otpora je vjerojatno strah od promjena i razmišljanje jednog dijela tvrtki koje se bave gospodarenjem otpadom da će novi sustav ugroziti njihovo poslovanje. Ali oni moraju biti svjesni da zbog svog uskog poslovnog interesa nemaju pravo financijski ugroziti građane i nametnuti im visoke račune za komunalne usluge, a što bi se moglo dogoditi ako se ne uvede sustav odvojenog prikupljanja i otpada", kazao je Škrlec. On je objasnio kako je iskustvo ostalih članica EU-a pokazalo da odvojeno prikupljanje različitih vrsta otpada na kućnom pragu nema alternative i to je sugestija Europske komisije koju je prihvatilo i prijedlog Plana gospodarenja otpadom koji čeka usvajanje. Jedan od razloga upravo takvim sugestijama EK-a jest nastojanje da se što je moguće više prikupe korisne sekundarne sirovine koje je moguće ponovno upotrijebiti u proizvodnji i industriji, pri čemu je važno da ostali otpad ne kontaminira korisne sirovine. Zajedničko prikupljanje otpada u jednoj posudi zahtijeva dodatni trošak vode i energije kako bi se dekontaminirala korisna sirovina, objasnio je Škrlec. Upravo je odvajanje korisnih sirovina i njihova ponovna upotreba temelj kružne ekonomije na kojoj se temelji plan održivog razvoja EU-a u budućnosti koju obilježava nastojanje da se resursi koriste učinkovito te da se neiskorištena dobra - a otpad to jest - recikliraju i ponovno iskoriste kako bi se ograničio negativni utjecaj europskog gospodarstva na okoliš te kako bi se smanjili troškovi u proizvodnji.

U MINISTARSTVU zaštite okoliša za Nacional su naglasili da Hrvatska mora usvojiti Plan gospodarenja otpadom 2016.-2022. najkasnije do kraja ove godine, što znači da novoj Vladi ova obaveza mora biti jedan od prioriteta koji se više ne može i ne smije odlagati. U suprotnom joj prijete visoke kazne. One nisu precizno određene jer ovise o mnogim faktorima, a među njima su broj stanovnika države kojoj prijete penali, visina BDP-a i mnogi drugi. I sam proces penalizacije, kako je potvrđeno za Nacional, traje prilično dugo jer određivanje visine kazne prethodi upozorenje Europske komisije i određivanje novog, prolongiranog roka odnosno pružanje druge šanse te provjera poduzima li država potrebne mjere i akcije kako bi usvojila predloženi plan.

'CILJ DIREKTIVA EU JE SMANJENJE količina neiskoristiva otpada na pet posto do 2030., odnosno povećanje udjela prikupljenih korisnih sirovina i sanacija postojećih neuređenih i ilegalnih odlagališta'

NA HRVATSKIM ODLAGALIŠTIMA SMEĆA završi više od 80 posto nesortiranog otpada, a zbog neusvajanja Plana gospodarenja otpadom te stalnih promjena strategije i zakona, neće se moći ispuniti ni cilj da se udio prikupljanja korisnih sirovina iz otpada poveća na 50 posto